

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 8

OKTOOBER 1936

3. AASTAKÄIK

Uue Keskliidu juhatuse seletuse puhul

Eesti Trükitööliste Liit kuulub Eestimaa Töölisühingute Keskliidu alla, olles selle tegevamaks organisatsiooniks. Seepärast on Trükitööliste Liit huvitatud kõigest sellest, mis sünnib Keskliidus ja tahab ka vastutust kanda selle tegevuse eest kõigi teiste organisatsioonidega ühiselt. Selleks oli Trükitööliste Liidul esindaja Keskliidu juhatuses ja revisjonikomisjonis.

Vahepeal on aga Keskliidu juhatuses sündinud muudatused, millega Trükitööliste Liidul on võetud võimalus selle tööd ja tegevust jälgida ja oma arvamisi avaldada. Loomulik, et siin jääb Liit pealtvaataja ossa.

Keskliidu juhatus on saatnud Trükitööliste Liidule teadaande, milles selgitatakse uue Keskliidu juhatuse lähemad ülesanded ja sihtjooned. Samuti rõhutab ringkiri, et uus Keskliidu juhatus ei ole valitsuse organiks ja tema oma tegevuses on täiesti rippumatu igasugusest mõjutusest ja talitab oma paremate huvide kohaselt. Seepärast kutsub ta Trükitööliste Liitu lojaalsele ja usalduslikule koostööle.

Trükitööliste Liit on tööliste omavalitsuse alusel loodud asutus ja püsib ka senini sellel alusel. Seepärast ei saa tema ka selles küsimuses teisiti toimida. Loomulikuna näeb tema, et kui endine Keskliidu juhatus on ametist lahkunud, siis tuleb selle asemel valida ka uus Keskliidu juhatus senini kindlakspeetud tööliste omavalitsuse süsteemi alusel. Sisekaitse ülema poolt nimetatud ajutine juhatus peaks kandma, ajutist laadi ja oma tegevuse juhtima kuni uue tööliste eneste poolt valitud juhatuse ametisse kutsumiseni. Uue Keskliidu juhatuse valib kõigi Töölisühingute Keskliitu kuuluvate ametiühingute kongress, mispärast ajutine juhatus kutsuks kokku Keskliidu kongressi. Keskliidu põhikirja kohaselt on ajutisel juhatusel see võimalus olemas ja usaldusliku ning igatepidi heatahtliku koostöö arendamiseks peaks tema

ka seda tegema. Eriti veel seetõttu, et seda nõuavad tööliste huvid, millised ringkirja kohaselt on ühtlased ka Keskliidu juhatuse huvidega.

Teiseks on Keskliidu ringkirjas nimetatud, et on olemas majanduslikud ja asjaajamise raskused. Sellest võiks väljalugeda, nagu oleks endine Keskliidu juhatus oma majapidamisega kuidagi halvasti toiminud ega ole ka Keskliidu huvisi küllalt silmaspidanud. Asja selgitamiseks on vajalik Keskliidu revisjonikomisjoni kokkukutsumine, kes vastutab oma tegevuses kongressi ees ja samuti kaoks ka kahtlus Keskliidu endiste juhatusliikmete tegevuse kohta asjaajamise ja majanduse korraldamise suhtes.

Trükitööliste Liit loeb need asjad kõige loomulikumateks ja arvab, et ajutine Keskliidu juhatus on ka seda juba ettenäinud. Ka ajutine juhatus ei või võtta endale ülesandeid, millede lõpulik teostaja ta ei ole ja seepärast oleks parem, kui loodaks selgus Keskliidu juhatuse tööliste omavalitsuse põhimõttele valitud Keskliidu juhatuse näol.

NUMBRI SISUS:

Uue Keskliidu juhatuse seletuse puhul / Tööliskoda ametiühingulisel alusel / Ametiühingute elu arvustustules / Noorsugu ja meie organisatsioonid / Kas on põhjust ametiühingust loobuda? / Elust-olust Mussolini rügis / Sakslased hindavad ametiühinguid / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Ääremärkused / Välismaine ringvaade / Tehnilised uudised / Kirjut maailmast

Tööliskoda ametiühingulisel alusel

Eelmises „Trükitoölises“ avaldasime ametiühinglaste poolt koostatud tööliskoja kandidaatide nimestiku. 28. septembril lõppesid tööliskoja valimised ja selle valimistulemustest selgus, et kõik ametiühinglaste kandidaadid pääsesid tööliskotta — arvult 30. Seega on ametiühinglased 100-protsendilisel viinud omad esitajad läbi, ilma et mõni muu rühmitus oleks teda sealjuures segada saanud. Tööliskoja valimiste tulemustest selgub, et tööstustöölise ja ametiühinglaste vahel on tihe kontakt ja tööliskond aktsepteeris täies ulatuses ametiühingute nõudmised, nagu see teisiti olla ka ei saanud. Kuigi vahepeal on ametiühingute elus mõningaid muudatusi olnud, nagu nende kõrvaldamine tööliste palgavõitluse esindajana, samuti ka nende keskuse juhatuse tagandamine, ei suutnud need sammud kõigutada tööliskonna usku ametiühinglaste õiglaste nõudmistest vastu ja seda tõendati elava osavõtuga valimistest ja ametiühinglaste kandidaatide läbiviimisega.

Mida teeb esijoones tööliskoda? Seaduse järele tuleb kokkuastunud tööliskojal valida koja esimehe ja juhatusliikmed. Seega tuleb valitud esindajatel luua koja juhtiv organ, kelle edaspidine tegevus on määrava tähtsusega tööliskoja elule.

Ei ole põhjust arvata, et sotsiaalminister ei kinnita koja poolt valitud esimeest ja juhatusliikmeid. Kui see siiski sünnib, siis võib sotsiaalminister nimetada koja esimehe ja teised juhatusliikmed koja liigete hulgast.

Mida hakab tööliskoda esijoones tegema? Seadus ütleb, et koja ülesandeks on tööstustöölise esindamine ja kaitse loomine majandusliikude, sotsiaalsete ja kultuuriliste huvide alal. Selleks on tal õigus koguda andmeid. Koda esitab vastavad parandusettepanekud tööstustöölise olukorra tõstmise kohta, samuti kuulub tema kompetentsi esitada ettepanekuid ja arvamisi töövahekordade reguleerimise, töökaitse, sotsiaalse kindlustuse, tööpuuduse kõrvaldamise kui ka üldiste majandusliikude ja kultuuriliste küsimuste kohta, kui võrd need on seotud tööliste huvidega. Samuti valmistab koda ette ka seadusi ja määrusi tööliselu kohta, aitab kaasa töölisorganisatsioonide töö ühtlustamiseks jne. jne.

Meie vahekord tööliskojaga kujuneb seega lähedaseks. On ju koja liikmed ametiühingulise usaldusega valitud ja nad on ka ametiühingulise staashiga. See eeldab, et töölis-

koda suhtub kõigis küsimustes täiesti sõldaarselt ametiühingutega. Suuremaks küsimuseks kujuneb kojal töölisvanemate konverentsi otsuste elluviimine, millist konverentsi peeti üleriiklikus ulatuses käesoleva aasta veebruaris kuus. Konverentsi otsused pakuvad niivõrd laialdast materjali, et nende küsimuste korraldamisega ja elluviimisega on kojal suur ülesanne täita. Neis otsustes puudutakse tööinspektsiooni küsimust, kutseoskuse töö korraldamise asju, vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamist ja muid tööliselu puutuvaid nõudeid. Selge on see, et kõik need küsimused leiavad arutamist tööliskoja poolt ja sellega oleks tehtud tänuväärne töö tööliselu seisukohtade väljakujundamiseks.

Koja ülesandeks on ka töölisorganisatsioonide töö ühtlustamine. Sellega on temal täita suur ülesanne, kuna vahepeal on sel alal valitsemas ebaselgus. Organiseeritud tööliskond viib praegu teadmatutes, millised moodused pääsevad ellu nende organisatsioonilisel alal. Koda võib siin anda selge vastuse. Eeldades seda, võib loota, et töölisorganisatsioonide senine töö leiab täit tunnustust tööliskoja poolt ja loobutakse iga sugustest eksperimentidest sel alal, võimaldades luua rahuliku ja usaldusliku vahekorra töölisorganisatsioonide ja kogu rahva muu osa vahel. Koda peab siin rõhutama, et tööliste organiseerumine on edukas ainult omavalitsusliku ja teatud huviringkondade mõjutusest rippumata süsteemi alusel. Samuti tuleb kojal ka seisukoht avaldada ametiühingute õiguse kohta tööliskonna elujärje parandamiseks ja selleks tarvitavate mooduste üle.

Edaspidi puudutame neid ülesandeid lähemalt. Eesti tööliskond on kindel, et koja algatused tulevad ja lähevad ka tööliste südamesse.

Palju on ilmas inimesi

1933. a. lõpul oli kogu ilmas üle 2 miljardi inimese. Maailmajagude järele asus Aasias 1121,2 miljonit, Euroopas 519,3, Ameerikas 262,5, Aafrikas 144,9 ja Austraalias 10,1 miljonit inimest. Sel aastal suri kogu ilmas 17,6 miljonit, sündis 28,1 miljonit inimest. Kogu sündivuse ülekaal on väljaspool Euroopat asuvail mail. Seega Euroopa näitab väljasurevuse tendentsi.

Ametiühingute elu arvustustules

1. oktoobril peeti ajutise Keskliidu juhatus korraldusel üleriiklik ametiühingute esimeeste ja sekretäride kokkutulek, millel esinesid kõnedega ministrid Eenpalu ja Kask. Peale nende kõneles ajutise Keskliidu juhatus esimees Kadak.

Kõnede sisust toome tähtsamad mõtted, et anda edasi pilti, kuid kujutati ja kuid mõeldakse arendada Eesti ametiühingulist liikumist.

Milline olukord oli enne

Siseminister Eenpalu märkis oma sõnavõtus, et nii Keskliit kui ka ametiühingud ei asunud eestluse platvormil ja alus oli neil teistsugune, kui see teiste rahvakihtide juures oli. Ametiühingud tegutsesid kommete kohaselt, nagu need väljakujunenud välismail, nii idas kui ka läänes, ja see tõi arusaamatuse õhkkonna kogu rahva muu osa vahele. Seda tuli muuta vastavalt praegu maksvatele tõdedele riiklise töö ülesehituse alal ja seepärast pidi ka Keskliitu, kui juhtivat asutust muutma.

Sotsiaalminister Kask soovust tähendas, et ametiühingud ja nende keskus oli alatasa olnud mitmesuguste poliitiliste voolude tallermaaks ja seepärast ei saanud nad ka kaugele areneda. Minister juhtis tähelepanu Inglismaale, kus tuleb edaspidi eeskujuga võtta*), kus ametiühingud on osutunud tõelisteks tööliste huvide kaitsjateks.

Hra Kadak, ajutise Keskliidu esimees, selgitas, et senini olid Keskliidu ümber tiirlenud ja keerlenud mitmesugused poliitikaanid ja poliitilised maakerid ja ametiühingute eesotsas asusid poliitilised inimesed. Keskliidu juhid ei talitanud kogu töölistkonna huvide kohaselt ja näitas, et Keskliit ei võtnud aktiivselt osa poliitilisest aktist, nagu see oli riigivanema poolt rahvahääletusele pandud ettepanek. Töölised olid siiski 80 protsendiliselt selle ettepaneku poolest hääletanud. See tõestab lahkuminekut töölistkonna ja ametiühingute juhtide vahel. Peale selle oldi ajatud asju korrapäraselt — osas, mis puutub raamatupidamisse ja tegevusse — ja seepärast pidi juba riigivõim vahele segama. Edaspidi saavad ametiühingute eesotsas olla ainult tõelised töölised.

*) Inglismaal on ametiühingud tihedalt seotud töölistparteiga.

Mis ülesanded on ajutisel juhatusel?

Siseministri kinnituse järel ei ole ajutine juhatus alaline, vaid tema on palutud ajama asju niikauaks, kui luuakse ümber ametiühingud vastavalt soovitud vaimule ja meelusele. See juhatus ei ole mingil tingimisel valitsuse organ või käsilane ja ajab omi asju enda südametunnistuse kohaselt.

Sotsiaalminister tähendas, et ajutisele juhatusel on kohuseks tehtud hajutada kõik kahtlused ametiühingute edaspidise tegevuse vastu.

Hra Kadak omaltpoolt ei nõuagi, et usaldus ajutise juhatusel ja ametiühingute vahel tekiks üle öö. Selleks ajutine juhatus peab veel tegelikus töös tõendama omi kavasi ja tahab ainult aega selleks saada.

Ajutise juhatusel praegune koosseis

Selle kohta märkisime juba eelmises „Trükitöölises“, et esimeheks on nimetatud haridusministeeriumi ametnik hra Kadak, sekretäriks hra Kaera — apteegi juhataja, liikmeteks hra Kruuse — Riigi trükitöökodade töölisanem-abitöölise, hra Ruus — „Kilgase“ tekstiilkäitise töölisanem ja hra Soha — tööline. Kõik ülalnimetatud härrad ei kuulu küll veel Keskliitu kuuluvatesse kutseühingutesse, kuid on ühe segaorganisatsiooni liikmed.

Sisekaitse ülema poolt lubatud norm täiendada juhatusel 14 liikmeni ei ole veel täidetud, kuid see võimalus on veel olemas.

Millised õigused oleks ametiühingutel?

Siseminister Eenpalu väitis, et Vabariigi Valitsus ei taha ametiühinguid kaotada, vaid nad peavad jääma. Sotsiaalminister Kask laendas seda, märkides et ametiühinguline liikumine jäetakse vabaametiühingute põhimõtete alusele, s. o. töölised võivad ise oma kutseühingutes omi asju otsustada. Nad võivad liituda nii kutseliselt kui ka territoriaalselt ja moodustada Keskliitu. Kuigi tegevus on jäetud vabaks, on riigil igal ajal õigus vahele segada riiklise kontrolli ja järelevalve kaudu, kes siis võib ametiühingu vaba isetegevuse vahele segada ja nõuda muudatusi. Hra Kadak tähendas, väljaminek valitsuse esindajate poolt avaldatud põhimõtetest, et kutseühingusse peavad kuuluma kõik töölised samal kutsealal, kuid selle vahega, et väärtusetu element ametiühingutest kõrvaldatakse ja ei võeta liikmeks vastu.

Kuidas jääb palgavõitlusega?

Siseministri Eenpalu mõte kohaselt olgu palgavõitlus tööandjate ja tööliste vahel nii korraldatud, et neil oleks ühine alus, s. o. eestlus ja rahva eesmärk. Sotsiaalminister Kask laiendas seda veelgi ja toonitas, et ametiühingud võivad olla kollektiivsete töötülide esitajateks. Selle mõte seisab selles, et töötülide lahendamise seadust muudetakse ses mõttes, et ka ametiühingud võivad olla vastaspoolteks. Kuna sama sünnib ka tööandjate organisatsiooniga, siis peab ta loomulikuks, et streigi vabadust absoluutses mõttes olla ei saa. Seega muutub riigi käsi lepitusprotseduuris suureks ja määravaks teguriks.

Ametiühingute edaspidine tegevuskava

Õieti peaks see kandma nimetust — Keskliidu edaspidine tegevuskava. Respekteeerides Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kongresside otsuseid, esitas ajutine juhatus ka endise tegevuskava, mille järele käis vana Keskliidu juhatus. Need on: palgad tulevad tõsta ja kindlustada kollektiivlepingutega. Väliskapital tuleb ohjeldamisele võtta ja seada sellekohane kontroll sisse. Välismaalaste-töötsijate vastu tuleb asuda piiravale seisukohale. Välistöölaliste sissetoomine Eestisse ei tohi mingil kujul sündida. Vanaduse-, invaliiduse ja järelejäänute kindlustamist tuleb kiires korras teostada. Töölisorganisatsioonidele muretseda vastavad majad ja ruumid oma asjade ajamiseks. Töölisele ehitada tööliskortereid sellekohaste ehitusühingute kaudu.

Uuenduseks on kavasse võetud rida tähtsaid kavatsusi, nagu: iga töölisele raadioaparaat ja sellekohase saatkava kuulamine, teatripiletite muretsemine, lasteaiad ja -sõimed.

Nende uuenduste kaudu loodetakse võita tööliskonna usaldust ja anda edaspidine töö seaduslikult valitud juhatusesele.

Tagandatud Keskliidu juhatus

Kes olid tagandatud Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatusese liikmed? Ametliku informatsiooni kohaselt pidid nende tagandamisega loodama parem kontakt organiseeritud tööliskonnaga ja senist Keskliidu juhatusese süüdistati mittelojaalsuses kogu rahva muu osaga.

Olgu siis allpool senise Keskliidu juhatusese liikmete nimed toodud:

1) Lui Metslang — kauaaegne Keskliidu sekretär, endises tegevuses oli kantseleiametnik, ka Keskliidus oli palgalisena, Äri-, kontori- ja kantseleiteenijate ametiühingu esimehena oli kogu aeg tegev.

2) Johannes Mikhelson — Keskliidu instriktor, palgaline. Äriteenijate ametiühingu liige. Enne Keskliidu juhatusesse tulemist töötas Pärnus sadamatöölisena.

3) Aleks. Aben — Maatöörahma ühingu esimees, enne töötas põllutöölisena, praegu kantseleiametnikuna Tall. ühises haigekassas.

4) Heinrich Roog — Tekstiiltöölise ühingu esimees. „Rauaniidist“ lahkus palgavõitluse tõttu, praegu Krulli metallitööstuses töölisena.

5) Herman Isküll — nahatöölise ühingu. Lendas aktiivse töölisvanemana „Globuse“ käitiseist välja, siirdus kinnitusseltsi tegevusse, kus ka praegu töötab.

6) Aleksander Poller — sadamatööliline. Vinnab kaupa laeva, millisest tööst ka elatub. Sadamatöölise ametiühingu juhatusese liige.

7) Karl Kiiman — 1905. a. tsaari vastu võitlemisel Siberis sunnitööle saadetud. Ehitustöölise ühingu laekur, töötas kümnikuna Tallinna linna ehitustöödel. Nüüd lahti lastud.

8) Aleksander Jõeäär — Maatöörahma ühingu juhatusese liige, praktiseerib advokaadina Tallinnas.

9) Rob. Valm — Rätsepatöölise Liidu juhatuseliige, rätsepatöökoda Tallinnas.

10) Rob. Tartu — Potisepatöölise ühingu juhatuseliige, töötab potisepana.

11) Nig. Andresen — end. õpetaja, praegu teeb tõlketöid, ehitustöölise ühingu juhatusese liige.

12) Heinrich Ausmees — kullasepa töölise ametiühingu esimees, kullasepp Kopfi äris Tallinnas.

13) Heinr. Leppik — autojuht. Teenib igapäevast leiba taksiautoga Vabadusplatsil. Vastava ametiühingu juhatusese liige.

14) H. Loot — end. pagaritööliline Steinbergi ärist. Tööta jäädes, asus Tall. Ühishaigekassa teenistusse kantseleijõuna. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu esimees.

15) A. Offenbach — trükitöölise liidu sekretär.

Noorsugu ja meie organisatsioonid

Kas on vajalik ametiühingulise noorus — nooremate liikmete — ettevalmistamine ametiühingulisest tööst ja mõttest arusaamiseks. Võib olla aitab üksi sellest, et kõik on liikmed ja küllap iga mees ise enda käe peal kogeb ametiühingu sihtidest ja ülesannetest?

Mõned ütlevad:

— Mina ei saanud mingit ettevalmistust ametiühingulisel alal, lihtsalt tulin liikmeks ja ajajooksul õppisin ka tundma ametiühingulist elu. Miks peaksime siis nüüd ka teisini toimima?

Ärgem unustagem aga siinjuures, et need ütledjad on vanemad kolleegid ja nende tegevuse algus ulatub üks inimpõlv tagasi, mil ümberringi valitsesid teised olud ja kus ametiühinguline liikumine oli alles teede otsimisel ja väljakujunemisel. Käesoleval ajal on aga ametiühingud juba väljakujunenud, elu on ise ka edasi läinud ja sotsiaalsed vahekorrad on muutunud hulga komplitseeritumaiks, kui nad seda olid 20—30 aastat tagasi.

Kui püsida ainult sel seisukohal, et ametiühing on tööliste koondukohaks, mille kassasse maksetakse liikmemakse ja saadakse vastavat toetust ning sellega ühtlasi katsutakse oma palga- ja töötingimusi parandada, selleks on ka vaja teadmisi. Veel enam on aga vaja teadmisi väljakujunenud elu lahtiste silmadega vaatlemiseks; aru saada, mis ümberringi sünnib ja võtta seisukohta ühe või teise elunähte puhul. Ja seda nii majanduskui ka sotsiaalpoliitilisel alal. Tänapäeva elu on seadnud ametiühingutele tohutu hulga ülesandeid, ametiühingud on tõusnud teguriteks üldise majanduselu ja töövahekordade reguleerimiseks. Selleks on vähe teadvusest kuuluda ametiühingusse. Nii mõnigi liige lohutab end:

— Küll juhatus teeb kõik korda. Ta tunneb asja.

Peame aga silmas pidama, et juhatus ei ole eluaegne, on olukordi, kus peavad juhatustesse tulema uued inimesed ja mis head võib loota sellelt juhatuselt, kel on väikene ettevalmistus kõigi ametiühingulist elu riivate küsimuste kompleksist?

Tõsiasi on, et meie ametiühinguline noorus, kui meie vanemate tegelaste asendaja, peab saama vastavat ettevalmistust või parem öelda — ametiühingulist kasvatustööd.

Automaatselt ei kujune mõistmine. Seda juhtub ainult lihtsate asjade juures. Nagu elukutse õppimine võtab aastaid, nii on vajalik ka ametiühingulise elu ja ülesannete tundmaõppimiseks aega ja kogemusi. Need kogemused loovad terviku, mida on vaja ametiühingule. Tervik põhjeneb kõikide koostöö vaimust, seltsimehelikkuses, tähelepanust ametiühingu ürituste vastu ja vastastikkusest usaldusest.

Üksiku tegelase enda käe peal arendatav võitlus, mida teised respektseerivad ja autoriteetseks peavad, ei ole tõsine ametiühinguline arusaamine. Sageli on see viinud organisatsiooni vale teele, mida alles tagantjärele märgatakse. Mitte üksiku, vaid kogu ametiühingulise pere arusaamine on aluseks ametiühingu edukale tegevusele.

Üksikud tegelased võivad olla isiklikkude vigadega ja vananenud vaadetega, mida elu on ammu maha tõuganud. Seepärast nende tegevust aluseks võtta, oleks kahjulik ametiühingule ja ametiühingulise kasvatustööle.

Tänapäeva noorusel on vähe huvi majanduslikkude ja kultuursete küsimuste vastu. Need moodustavad aga ametiühingute sihtide baasise ja seepärast peab äratama sellekohast huvi nende küsimuste vastu. Kui arvatakse, et noorus on tõmmatud ametiühingule lähemale, näiteks, spordiosakonnast osavõtmise kaudu, siis oleks see poolik tee. Spordiosakond loodi selleks, et rahuldada noore erihuvi, kuid sihiks oli siin see, et spordi kaudu lähendatakse noor ka ametiühingu mõjupiirkonda. Kui mõni mees päevast-päeva ühingus taob bridži kella 6 kuni poole 11 õhtuni, siis vaevalt saab ta tähelepanna ka muud tegevust ja ometigi ei tahtnud ametiühing bridži ainult kui lõpusihti võtta, vaid ta soovid olid kaugemale ulatuvad.

Igalpool, nii spordis kui ka muus kultuurilises tegevuses peab süvenema ametiühinguline kasvatustöö — see on hädavajalik.

Noorusest ei tohi teha ainult peakoosolekul lihtsa arusaamise põhjal käetõstjat ja küsimuste otsustajat, vaid temast tuleb teha vastutav tegelane, kes teab mida ta tahab ja mis on kooskõlas ametiühingu ülesandega.

Kui see saavutatud, siis omab organisatsioon täiuse, temal on sisu ja siht ja seda vajame meie tänapäeva majanduselu virrvarri ajajärgus. Olgu need read kirjutatud meie vastutavatele tegelastele.

Kas on põhjust ametiühingust loobuda?

Viimane sisekaitse ülemal korraldus, millega tagandati Keskliidu seaduslikult valitud juhatus ja nimetati asemele praeguses ametiühingulises liikumises tundmatud mehed, on kutsunud esile mõned raskused ametiühingutes kohtadel.

Nii on Tallinna Trükitöölise ühingu mõned organiseerunud liikmed avaldanud kahtlust, kas on üldse mõtet kuuluda ametiühingusse ja maksta kõrget liikmemaksu.

— Miks pean ma maksma liikmemaksu, kui ühel päeval nimetatakse mehed minu usaldusaluste asemele, kes hakkavad seda raha valitsema, ilma et mina saaksin neid kontrollida või kiitust ning laimust avaldada nende tegevusele?

Või:

— Miks pean ma ametiühingusse kuuluma, kui seadusega on võetud võimalus ametiühingu kaudu palka juure nõuda?

Need on peamõtted, mis kerkivad iga ametiühinglase keelele ja hädavajalik on neile vastata. Eriti veel seetõttu, et sisekaitse ülemal teadaandel tuleb peatselt ka seadus ametiühingute kohta. Millised põhjoneid on sellel seadusel, ei ole veel avalikkusel selge.

Püüame seetõttu selles ebaselges olukorras üleskerkinud küsimustele vastust anda, nii palju kui seda võimaldab tänapäeva olukord.

Võiksime üldalusena seada siiski tõsiasja: tööliste vajavad oma organisatsiooni. Organiseerimata on nad üksikud, nõrgad ja neid võidakse igatpidi terroriseerida — nii majanduslikult kui ka vaimliselt. Oma organisatsioonis leiab ta julgust, seob end teistega tihedalt kokku, suudab pilti luua sellest, mis ümber sünnib.

Sellest järgnevad ka vastused:

1) Jätta liikmemaksud maksmata, lagundame suure vaevaga ehitatud organisatsiooni. Selle tulemuse üle rõõmustab ainult tööandja. Ja meie — meie jääme sellele tasemele, kus viibisime 30—40 a. tagasi. Ühel päeval oleme sunnitud uuesti algama otsast peale.

Seepärast ei saa meie sellele teele asuda, niikaua kui meid ei keelata ametiühingusse kuuluda. Meie manalasse langenud kolleegid kuulusid ka siiski ametiühingusse, kui need tsaarirajal olid keelatud. Seepärast ei saa meie tänapäeval üldse selliselt küsimust käsitleda. Igal juhul tuleb olla organiseeritud — ükski aeg ei ole seisev, vaid elu läheb ikka edasi. Katsed selle tagurpidi käima panna,

annavad ainult ajutiselt tulemusi; need haihtuvad siis, kui selleks vastav aeg jõudnud ja siis võidetakse tagasi kaotused ja minnakse veel enamgi edasi.

Samuti ei tule meil tonte seinale maalida — veel meie võime ise oma kapitale valitseda ja toetusi väljajagada. Alles siis saame küsimust arutada, kui see teisiti oleks.

Et ka ametiühingute juhatustesse nimetatakse liikmeid ametisse, ei ole veel kindel. Sisekaitse ülemal seletusest nähtub, et nimetatud juhatus „asendab kuni valimiseni keskliidu põhikirjas ettenähtud korras uue juhatuse.“ Selle seletuse võiksid muuta ainult uued kavad, neid veel teadaantud ei ole ega ei ole ka põhjust selliste kavade valmistamiseks.

2) Oleks mõtetus arvata, nagu saaks organiseerimata mingit palgavõitlust alustada. Ikka koondatult harutatakse läbi nõudmised, ükskõik kas sünnib see töölisnõukogus, tööliste üldkoosolekul või ametiühingus, ja alles seejärel esitatakse nad tööandjale. Palgakõrgenduste arutamist ametiühingutele keelatud ei ole, nad ei saa ainult neid esitada. Ometigi on ametiühing, eriti meie kutsetegevuses, tähtis koht, kus meie kokku tuleme ja asju arutame ilma surveta. Siia saabuvad kõik andmed, siin luuakse üldpilt olukorrast, siin viimistletakse ka nõudmised kogu kutseharu ulatuses.

Ja et ametiühing esitada ei saa neid nõudmisi, see on ainult tehniline raskus, mis tekki teatud ringkondade põhimõttelisest vastuseisust ametiühingutele. Seepärast on ka tehniliselt võimalik korraldada asja nii, et ametiühingu asemel on volinikuks tööline, kes ei jäta i-täppi maha, kaitstes ametiühingu poolt koostatud palgatarifi.

Sisuliselt on ikka ametiühing palgavõitluse esitajana ja selleks ta ka jääb alatiseks, niikaua kui on olemas töölistikond.

Seda peavad meelespidama ka meie kõhklejad kolleegid ja tublilt koos sammuma meie kõigeaga.

216 protsenti dividendi.

Kõige parem äri ilmas on Suez kanal. Nii said aktsionärid möödunud aasta eest 216 protsenti dividendi. See on tingitud Abessiinia—Itaalia sõja puhul transpordi elavnemisest.

Elust-olust Mussolini riigis

Meil oli võimalus juttu ajada kellegi Itaalia trükitoölisega. Ei ole hiilgav, selle jutuaamise põhjal selgunud, Itaalia trükitoöstuse olevik.

— Kas on teil kollektiivlepinguid?

— Trükitoöstuse alal on korraldatud tööleping, kuid sisult ei oma see mingit väärtust. Seepärast on meeolud laiemas trükitoölikonnas rõhutatud ja oodatakse tulevikus muudatusi. Meie teame, et selline leping võib sõlmida ainult tööliste ja tööandjate kokkuleppel, teisiti sunnitud lepingut ei saa pidada normaalseks.

— Millist ilmet kannab sunnitud leping?

— Varem oli meil võimalus saada vallandamise puhul teatud kahjutasu, mis sõltus ettevõttes töötatud ajast. Nüüd on see kaotatud ja peremeeste huvides: esiteks võetakse töölistel võimalus end vallandamise puhul kindlustada ja teiseks saab peremees kiirelt, ilma kahju kannatamata, ebasoovitavast töölistest lahti. Samuti ei tasuta uue lepingu alusel pühade tõttu kaotsiläänud päevi, seega palga vähendamine. Lepinguga on ikkagi sisse seatud karistussumma tööle hilinemisel, ja seda arvestatakse minutite pealt pooltunni suuruses.

— Kuidas on palkadega lood?

— Töölepingus märgitakse, et palk jääb muutuseta ja võidakse isegi kõrgendada. Palgad on kindlaks määratud, kusjuures iga tööliigile (abitöölised jne.) ja õpilastele on määratud eripalgad. Omapärane kord on abitöölistel. Näiteks on mõni abitööliline pikemat aega töötanud. Ettevõtja vajab õpilast, kes mõistaks veidi trükitööd. Ja selleks võetakse abitööliline, kuid juba vähema — õpilase — tasuga.

— Ja teie õiguslik olukord?

— On mõningaid, kes toetuvad sellele. Kui ta läheb ettevõtja juure ja esitab nõudmise, siis võib teda jalamaid lahtilasta. Kui aga teised töölistes hakkavad teda kaitsma, siis leitakse põhjus vallandamiseks: tööliste arvu vähendamine.

Oletame, et kõneall olev mees omab visa hinge ja pöörab järgmise instantsi — kutsevahekohtu — poole. Seal seletatakse talle, et peremees on talitanud lepingu määruste kohaselt ja teha pole teps midagi.

— Mis teevad riiklised ametiühingud?

— Absoluutselt midagi. Senise liikmekaardi asemele on sisseseatud tunnustuskaart,

midas saab kätte 6 liiri tükk. Kui keegi tahakski pöörata ametiühingu poole abisaamiseks, siis ei ole ametiühingul temale midagi pakkuda.

— Kuidas on üldse olud trükitoöstuses?

— Kes ei tunne lähemalt trükitoöliste elu Itaalias, sel on raske üldpilti luua. Väljast näib, nagu valitseks kord, tegevus ja rahu. Kui aga süvenetakse trükitoöliste hingeellu, siis nähakse kuivõrd allasurutuna ta ennast tunneb. Siin on tegemist kätest ja jalust seotud inimesega, kes on antud täielikult peremeeste meelevalda alla. Pealiskaudne vaatlus ei märka ka häda, madalat elamisnivood ja meeleheidet, mis on rahu varjus. Ainult see, kes tööliklassiga koos elab ja selle muresi mõistab, näeb et siin oodatakse midagi uut. Midagi „uus“ tähendab sealjuures kõik, mitte aga fashismi raudrusikat.

Maailma suurim ajaleht.

Londonis, Fleet streetil, asub tänapäeva suurima ajalehe „Daily Herald“ toimetus. Selle lehe taga seisab inglise töölispartei. Toimetuse ja trükikoja majal on õhtuti reklaamtuled, millega tutvustatakse lehes ilmunud tähtsamaid päevasündmusi.

„Daily Herald“ tegelikult väljaandjaks on kirjastus „Odhams Press“. Kirjastusel on 51% aktsiaid, kuna töölispartei omab 49%. Töölispartei annab lehele ühtlasi ka poliitilise joone.

Toimetuses töötab 150 liiget, neist 15—20 erispetsialisti poliitilistes, ametiühingulistes ja juriidilistes jne. küsimustes. Lehte hakatakse trükkima keskööl, et hommikuks täita 2-miljonilise tiraashi. Kõik sõnumid antakse edasi telegraafi teel Manchesteri, samuti ka pildid. Seal valmistatakse lehe teine väljaanne Põhja-Inglismaa tarvis.

Nagu juba mainitud, ilmub leht 2-miljonilises tiraashis. Kirjastuse juures on töö umbes 8000 inimest — nii trükikojas, ekspeditsioonis jne.

Kuulutuste äri.

Kuulutuste ala on Inglismaal väljaarenenud suurejooneliseks äriks. London Press Exchange (Londoni ajalehebörs) oli 1935. a. kogunud kuulutusi 16,7 miljoni naelale, mis saadud mitmesugustelt tööstusliikidelt.

Sakslased hindavad ametiühinguid

Meil ei tarvitse imestada sakslaste häälkandja „Revalsche Zeitung“ vaimustuse üle kõigest sellest mis sünnib Saksamaal. Kui aga see leht hakkab tasapisi nokitsema eesti ametiühingute kallal ja teeb seda veel sihilikult ebaõigete andmete najal, siis tuleb siinkohal vastu hakata. Temal on see nüüd kergeks osutunud, kuna ta ei käi põhimõtte järgi — maaslamajat ei lööda — ja seepärast püüab oma 26. sept. ilmunud numbris pealkirja all „Staat und Arbeiterschaft“ (Riik ja töölistekond), jagada laitust sõnataule. Seepärast püüame siinkohal mõnda õiendada, kuigi olemeteadmises, et ametiühinglased seda juba ise teavad. Saksa lehe arutlused toome jämeda kirjaga:

„Kui see (põlevkivi tööstuse. Toim. märkus) palgalikumine algas, oli Keskliit kohe selle etteotsa asunud.“

Põlevkivi käitiste töölised ise teavad, millest tekkis neil konflikt tööstuste juhatusega. Seda põhjustasid madalad palgad ja raske kaevandustöö. Nemad asutasid endale ametiühingu, kelle juhatus koosnes ainult põlevkivi kaevanduste töolistest. See ühing esitas ka palganõudmise ja edaspidistel läbirääkimistel palga üle pooli esindasid töölised ise. Ükski Keskliidu meestest ei olnud tööliste volinikuks ega ka kohapeal elanud, et juhtida palgavõitlust. Tööliste üldkoosolekud ise salajasel hääletamisel otsustasid endi asju. See oli võimalik seetõttu, et ka töölised on iseteadvaks kujunenud ja teadsid, mida nad tahtsid nõuda ja mida mitte.

Keskliidu ülesanne siin oli oma põhikirja ja muude otsuste põhjal ainult toetada tööliste püüdeid töötingimuste parandamisel. Seda tegemata jättes, ei oleks ta oma valijate usaldusalune ega ka õigustaks enda sihti, kuna Keskliit ei ole muud, kui ametiühingute poolt usaldusega valitud esindajate kogu, kes võivad ainult seda teha, mida laiem ametiühinguline pere nõuab. Kui kaevandustöölised pöörasid abi järele, siis teatas ka Keskliit kõigile ametiühingule sellest ja ametiühingud korjasid kokku streikijatele töolistele rahad. Kui töölised oleksid lõpetanud vabatahtlikult tööseisaku, siis ei oleks ka siin Keskliidul mingit ütlemist, nagu ei ütelnud ta seda nii Viivikonna kui ka Goldfieldsi käitise streigi lõpetamise puhul. Töölised ise pidid teadma, kas nemad suudavad veel võidelda, või mitte. Ja nii on see seaduseks iga töötüli juures. See-

pärast ei saaks kuidagi Keskliidu töörohku juures veel juure pookida ka streikide juhtimise — see ei ole tema ülesanne ja selle all oleks kannatanud Keskliidu muu tegevus.

„Meie teame, et ametiühingud olid alati võitluse objektiks mitmesuguste marksistliku suunade vahel.“

Ei ole ühtegi organisatsiooni, kus kõik mõtleksid ühte moodi. Sama ei või ütelda ka ametiühingute kohta, kuhu on koondunud juba 15.000 liikme ümber. Kuna aga ametiühinguline liikumine peab olema terve ja häireta, siis tuleks leida sellekohane alus, kuhu mahuksid töötama igasuguse vaatega töölised. Ja see alus on vaba ametiühingutes loodud. Keskliidu viimane kongress rõhutas seda veelgi ja sellest järgneb, et meelsus või vaade jäägu iga organiseeritud töölise enda asjaks, millega organisatsioonil tegemist ei ole. Küll aga astub organisatsioon vastu, kui mõned isikud hakkavad oma vaadet peale suruma ja seda tegelikult teostama ka ametiühingulises liikumises. Kõiki töölisi, vaadete peale vaatamata, seovad ühised huvid parema palga ja töötingimuste saavutamiseks ja siin ei teki neil kunagi lahkhelisid. See alus ongi kujundanud Keskliidu tugevaks organisatsiooniks ja keegi ei või tõendada, nagu oleks organisatsioonides riide tekkinud. Ühelmeel on organiseeriti ja võideti usaldust juure laiemalt tööliskonnalt. Eriti silmatorkavaks muutus see Keskliidu 5. kongressi järele, missugusest ajast peale on Keskliidu liikmete arv 100% suurenenud. Sakslaste leht räägib minevikust, tehes seda kasuistlikult, ilma et oleks tähele pannud, mis vahepeal oli sündinud.

„Ei olnud mingit kahtlust, et siin ei käinud võitlus majanduslikkude, vaid poliitikaga seotud küsimuste ümber.“

Selle kohta võiks õiendada paljugi. Usume aga seda, et vastavad riigikaitse aparaadid on iga palgavõitluse puhul silmad lahti hoidnud ja nemad ei saanud kunagi konstanteerida, et tekkinud palgavõitlused kannaksid muud ilmet, kui ainult majanduslikku. Tõsi, üks streik Sindis, nõudis ka teatud Eesti riiki läbisõimanud meistrite vallandamist, aga see tõendab ainult tööliste lojaalsust ja riigimeelsust. Ja valitsuse poolt saadeti need mehed Eesti piiridest välja. Mis oli poliitilist ilmet Narva streikide puhul, Pärnu kessooni tööde puhul ja lugemata arvul väikeste tööstuste streikide puhul? Eks tõenda ka ametlikud

Kiri Ameerikast

Schveitsi ametivend kirjutab Põhja-Ameerika Ühendriikidest:

„Olen 6 aasta eest Ameerikasse tulnud. Eelmisel aastal oli 8 kuud töötä — abi mingit ei saanud. Ainuke riigiabi on — Ameerikast väljasaatmine, kui ei olda riigikodanik. Demokraatlik põhimõte — tee lahti tublidele — näitab end omapäraselt valguses. Kes faktorile oskab hästi ette rääkida, loetakse tubliks töötajaks. Dollari eest ollakse valmis kõik tegema. Trükikoda maksab ainult palka ja ametiühing valvab seejärel, et tööd tehtaks. Lühitööd üldse ei ole, ka vallandamiste puhul. Ühelajal võivad mõned ületunde lõhkuda, teised aga töötä olla. Demokraatlik see küll ei ole!

Vabadus ja demokraatia on ainult lõõsonad. Nendega ainult püütakse, mitte aga selleks saadakse. Korteriid on siin suuremõnulisel, aga see on ka kõik. Vaimuelu, eriti tööliskonnas, on peaaegu null. Dollar, auto ja tütarlaps, kes selle dollari ära võtab — selline

andmed, et väikesed ettevõtted maksid häbemata madalat palka ja seepärast ka tuli neid palku parandada. Suurtes käitistes, läbistikku, olid kõrgemad palgad ja suured käitised ei tekitanud palju töökonflikte. See on paljas kahtlustamine inimeste vastu, kes tahtsid paremaid elamistingimusi.

**„Kurvastav nähe, et ametiühingud
otse või kaudselt töötasid Moskva
plaanidega kokku.“**

Majandusminister Selter töölisanemate konverentsil kinnitas, et tema arusaamise järele oleks ideaalne, kui töölised 100-protsendiliselt organiseeruksid. Ühel hilisemal jutuaJamisel rõhutas ta palkade tõstmise tähtsust. Need nõuded on elu loomuliku instinkti alusteks ja selle poole peab iga palgaline püüdma. Ja seda ka tehti. Et Profintern võis neid nõudmisi ka üles seada, ei olnud mingi ime, kui ta tahtis midagi saavutada. Aga meil ei tarvitse vist siin otsida mingit kokkusattuvust. Igale mõtlejale on selge, milline suur väärtus oleks kui kõik kodanikud Eesti riigis saaksid lähedalt elada. Ametiühingud olid selle suure ülesande tähtsusest teadlikud ja hoolitsesid ainult Eesti tööliskonna huvides. Ja meid ei ole huvitanud, mis mõeldakse või räägitakse mujal. Lõppude-lõpuks: mis Moskva kätte mängimine see on, kui töölised saavad paremat palka?

on tänapäeva ameeriklane. Kui ma Ameerikasse jõudmisel palusin kedagi kolleegi näidata mulle tähelepanuväärivat, siis tõmbas see taskust paki dollareid ja ütles:

— See on Ameerika!

Töökohast ameeriklane naljalt ei loobu, olgu ka siis, kui töö hädatarvilik ei ole. Tööstustes leiame piibllilise vanadusega töölisi. Näiteks Clevelandis (Ohio osariik) oli tööd vähe. 72-aastane kolleeg, kes veel iial töötä polnud, pidi töölt vallandatama. Mees tõstis protesti:

— Mul ei ole mingeid eluvõimalusi, ma pean töötäma.

Talle tuletati meelde, et ajajooksul kogus ta ju raha.

— Ei, mul pole midagi. Oma hoiusumma 50.000 dollarit andsin väimeespojale.

See kolleeg on praegu 76 aastat vana ja töötäb ikka edasi.

New-Yorgis on palju neid vanu. Neil on majad, auto — aga siiski peavad kohast kinni. Omahas (Nebraska) töötasin 64-a. masinaladujaga. Sel oli 40.000 dollarit hoiul, 2 maja ja 2 talu.

Masinaladujad laovad keskmiselt 4500—6000 tähte tunnis. Vanemad kolleegid ei jõua muidugi seda normi täita.

Kõik ülistused kannavad eht ameerikaliku reklaami märki. „International“, „Greatest in the world“ — võime lugeda iga trükikoja välissildil. Sees ei ole aga midagi sarnast. See on ainult bluff. Sama on ka lugu Ameerika masinaladujate kõrge tööproduktiivsusega. Nad ei lao sugugi rohkem Euroopa kolleegidest, kes veel valvavad ja parandavad masinaid. Ameerikas on see ülesanne mehaaniku õlul. Siin tööd saada on vähe lootust. Praegu on umbes 12 miljonit töötuid. See avaldab mõju ka trükikodadele.

See on teine Ameerika!“

Puhkekodu ehitus lõpetatud

Vastavalt ehitusmeister Plinkmaniga sõlmitud ehituslepingu alusel on ETL puhkekodu ehitamine 1. novembriks 1936 lõpule viidud. Liidu juhatus võtab puhkekodu üle, kusjuures ehitajale jääb 3 kuu peale välja maksmata garantiisumma 722 krooni. Kui 3 kuu jooksul ei teki vajadust maja juures veel parandusi ette võtta, tasutakse ka see summa.

Maja vastuvõtmiseks moodustatakse komisjon liidu juhatusel ja kutsutud isikutest.

Meie organisatsioonidest

Kolm jubilaari Riigi trükikojas

Nikolai Keltser

Marie Jants

Ernst Schubbe

6. septembril käesoleval aastal võis kirjaladuja Marie Jants tagasi vaadata oma 25 a. tegevusele trükitöö alal. Õppimist algas jubilaar Tallinnas, Felsberg ja Tetermanni (praegu „Ühiselu“) trükikojas 6. sept. 1911. a. Õppeaja lõpetas „Ühiselu“ trükikojas 1915. a. Kuulub Tallinna Trükitööliste Ühingu liikmete perre. Praegu töötab kaasa ühingu kultuurtoimikonna naisringis.

14. oktoobril pühitses oma 35. a. ameti-juubelit kirjaladuja Ernst Schubbe, mees, kes teeb vähe sõnu, aga seda rohkem tegusid. Meister oma tööalal ja innukas tegelane eraelus. Tallinna Trükitööliste Ühingu laulukooris tegutsenud selle asutamisest kuni tänaseni, omavahelistel koosviibimistel tunnustatud muusikamees, ühingu revisjonikomisjonis töötanud juba mitmendat aastat, maleringis, kardetav partner ja ei lase ka „koroonas“ ennast kergesti võita. Ühesõnaga mees oma kohal igal alal.

20. oktoobril sai täis 25 aastat ajast, millal Nikolai Keltser Tallinnas Toompeal

kubermangu trükikojas hakkas trükitöö põllul vagusid ajama, õppides kirjaladumise kunsti. Kannab taskus sellipaberit, millele kuberner „oma käega“ alla kirjutanud. Seisab Tallinna Trükitööljste Ühingu liikmete nimekirjas selle asutamisest peale, kuid tegevliikmena kaasa ei ole töötanud. Arvatavasti on selle põhjuseks ajapuudus, mis ei lase tegemist teha maisete asjadega, kuna ta on siirdunud rohkema huviga vaimuliku elu radadele. Kaastöölise hulgas tuntud kui lahke ja eeskujulik noor-mees.

Eelpool nimetatud jubilaaride auks korraldavad Riigi trükikoja kaastöölised 24. oktoobril hotell „Roomas“ koosviibimise, kus tööveteraanidele üle antakse auaadressid ja kingid kaastastelt. Riigi trükikoja juhataja poolt anti jubilaaridele üle traditsioonilised ümbrikud.

Omapoolt soovime lugupeetud jubilaaridele palju õnne, tervist ja sitkust edaspidiseks tööks oma tööalal kui ka meie ühiste ettevõtete edukaks läbiviimiseks.

J. K.

Ühingu avamisõhtu

Kuigi ühingu ruumid on iga päev avatud juba 1. septembrist peale, otsustas kultuurtoimkond siiski propaganda mõttes korraldada ametliku avamisõhtu 8. oktoobril. Nimeetatud päeval saigi ühingu liikmeskond kokku kutsutud ja osavõtt pidulikust avamisest oli elav. Õhtu kaunistamiseks olid kõnede vaheajadele määratud muusikalised ettekanded ühingu oma jõududega. Kõnedega esinesid ühingu elust ja väljavaadetest kolleegid Rebane, Saar ja Kruusitee.

Lauluring algas tegevust

Sügise tulekuga on alustatud lauluringi tegevust. Koori juhivad endiselt M. Laurimaa. Uusi lauljaid võetakse veel vastu. Registreerida tuleb iga pühapäeva hommikul kella 10—12 ühingu ruumes koorivanemale A. Totasale.

Elav tegevus ühingus

Sügise tulekuga on ühingu ruumid jälle elavnunud, olgugi et nad ka suvel tühjalt ei seisnud. Inimesed on linnas tagasi, õhtuti on vaba aega ja seepärast hakatakse elavalt osa võtma ühingu üritustest.

Usaldusmeeste koosolek

peeti 28. septembril s. a. ühingu ruumes, kus anti ülevaadet tööolude üle kohtadel.

Bridshiring

otsustas 4. oktoobrist korraldada bridshimängu võistlusi oktoobrikuu paremate paaride leidmiseks.

Ühistrükikojas

valiti uueks töölisvanemaks H. Jerkovitsch. Olgu märgitud, et omal ajal tahtsid töölisvanema valimised ühistrükikojas vägisi luhtuda, mistõttu oli üks ladujatest vallandatud. Nüüd on sama laduja tööle tagasi võetud, saades koguni ülendatud faktoriks. Ühistrükikojanaide olgu virgutajaks ka teistele trükikodadele. Senine ühingu usaldusmees R. Määrsepp andis oma funktsioonid üle valitud töölisvanemale. Kolleegide tänu R. Määrseppale tehtud töö eest!

Raamatukogu

on täiendatud uute raamatutega. Ühingu liige E. Ruul annetas veelgi 30 raamatut, mille eest kultuurtoimkonna poolt suur aitäh!

Liidule majaehitamiseks

andis ühingu üle 1000 krooni. Hiljem sünnib ka puuduva osa üleandmine.

Ühingu asjaajamine

sünnib igal kolmapäeval ja reedel kella 6—8 õht. ja laupäeval kella —6. Ühingu ruumid on avatud igal äripäeval, välja arvatud laupäev, kella 6— $\frac{1}{2}$ 11 õht.

Tartust

Tartu Trükitöölise Ühingu korraline pooleaasta peakoosolek

peeti pühapäeval, 4. oktoobril kell 11 h. ühingu ruumes.

Koosoleku avab ühingu esimees V. Ploom, kes tähendab, et Eesti ametiühinguline liikumine seisab reformi eel. Sest nagu kuulda, on valitsusel kavatsus dekreediga teel maksma panna ametiühingutes uus kord ning aastakümnete jooksul omatud kogemustel tööliste sotsiaalsete ja kultuuriliste huvide korraldusel tuleb ruumi anda uutele arusaamistele. Loodame, et valitsuse kavatsus, mis paigutab ametiühingulise töö uutesse raamidesse, oleks õiglane ja aus. Tuleks kõrvaldada need lünkad, mis takistavad Eesti tööliiskonna põhinõudmistest — tööpuuduse ja vanaduse vastu kindlustamise seaduse elluviimist. Meie, trükitöölised, aga koguneme kõik oma ametiühingu ümber, sest ainult üksmeelne töö võib anda parimaid tulemusi.

Koosoleku juhatajaks valitakse V. Ploom, abiks O. Koplus, protokolljaks E. Roorand.

Kassaaruande kannab ette laekur G. Lind, mis koosolijate poolt heaks kiidetakse. Juhatuse tööst annab aru ühingu esimees. Pooleaasta kestel on juhatuse tegevus piirdunud suuremalt jaolt ühingu jooksva tööga. On loodud uusi ringe, mis ajakohased ja vastavad liikmete soovidele. Vaimliste huvide arendamiseks kavatakse ellukutsuda kultuuriring, sest spordi-, mängu- ja lauluharrastuse kõrval peab ka vaimutegevusel vaba arenemine võimaldatama. Liidu töödega tihedas kontaktis olles, oleme kaasa aidanud trükitöölise eluliste küsimuste stabiliseerimisel ülemaailses ulatuses. Et lähendada ettevõtjate ja tööliste vahet, oleme trükitöösturite ühingu juhatuse algatusel pidanud ühiseid koosolekuid nende juhatusega ja kus mõnigi tülilikusimus on rahuldavalt lahendatud.

Juhatuse aruandele järgnes uue töötulide seaduse selgitamine, millest elavalt osa võeti. Ka avaldati soovi, et kõik liikmed varustaks end Liidu rinnamärgiga ja kannaks seda.

Koosolek lõppes asjalikult ja kandis sõbralikku üksmeelt.

Viljandist

Ühingu üldkoosolek

11. oktoobril s. a. peeti Viljandi Trükitööliste Ühingu peakoosolekut, millest võttis osa 12 ühingu liiget. Koosolekut juhatas Ed. Lään, protokollis O. Kaseste.

Kuulati ära juhatuse tegevuse aruanne, mis üksmeelselt kinnitati. Revisjonikomisjon on vaadanud läbi ühingu rahalise aruande ja leidnud selle õige olevat. Samuti kuulati ära ja võeti teadmiseks kultuurtoimkonna tegevuse aruanne.

Kodukorras kustutati mõned, ametivõimude poolt nõutud, sõnad. Samuti otsustati anda liidule puhkekodu ehituseks laenu.

Ühingu tegevus 1. poolaastal

Rahalisest aruandest selgub, et kassa läbi käik 1. poolaastal oli tasakaalus Kr. 5.221.35, lõppedes saldoga Kr. 1.869.73. Raamatukogus oli 386 raamatut 708.20 krooni väärtuses. 1. poolaastal oli rohkem tulusid 24.43 krooni. Kultuurtoimkonna aruandes oli märgitud, et ühingule muretseti sõudepaat. Selle tarvitamise kord tekitas palju vaielusi ka peakoosolekul.

Liidule 500 krooni laenu

Peakoosoleku otsusega lubati Trükitööliste Liidule 500 krooni laenu, kusjuures selle laenu tasumine sünnib nõude korras. Laenu tingimusteks võeti aluseks riigi hoiukassa poolt määratud protsent tähtajata summadel. See summa läheb liidu puhkekodu ehituse lõpuleviimiseks.

Viljandi sportlased ei ole rahul.

Teatavasti pidi peetama tänava aasta jalgpalli turniir kolme trükitööliste ühingu — Tallinna, Tartu ja Viljandi — jalgpallimeeskondade vahel. Mingil põhjusel jäi aga Viljandi meeskond eemale, mis pärast peeti võistlus ainult Tallinna ja Tartu vahel.

Nüüd on Viljandi mehed kõvasti pahandunud, miks nende meeskond jäeti mängust eemale, kuigi nad oleks kindlasti soovinud sellest osavõtta. Vastava kaebtuse saatsid nad ka liidule. Liidu poolt asja uurides, selgus, et süüdi olid Viljandi mehed ise. Kuigi kutse sai saadetud juba juuli kuus, ei olnud sellele mingit vastust. Vast alles 19. augustil tuli sealpoolt vastus ja nõudmine tingimuste kohta. Tartu sportlased olid aga juba lootuse kaotanud, et viljandlased üldse kaasa teevad, mis pärast 6. septembriks määratud mäng Tallinna—Tartu vahel peeti ära. Nii jäid viljandlased hiljaks. Viljandi jalgpalli meeskonnal ei

tarvitse siiski kaasamängimise tahet kaotada. Tallinna—Tartu kohtamine jäi tagajärjeta ja separast ka rändkarikas välja andmata. Tuuleval aastal peetakse sellele karikale uuesti turniiri ja loodetavasti suudab siin ka Viljandi jalgpallimeeskond oma õiguse maksma panna.

TALLINNA ametiühingud

Pärnu tööliste ühing

pidas 11. oktoobril oma 10. aasta kestva juubelit. Vastav kutse osavõtuks saadeti ka Trükitööliste Liidule, millele liit vastas tervituskirjaga.

Ehitustöölised organiseeruvad

Ehitustööliste ametiühing pidas Tallinnas mõned organiseerimiskoosolekud. Teatavasti on Tallinnas käimas elav ehitustegevus, mis võimaldab ka suuremat rõhku panna organiseerimistööle. Ka Luteri puutööstusest on palju liikmeid tulnud juure ametiühingusse.

Rätsepatöölised

protesteerisid väiketööstuste meistrite koja vastu, mille alla neid tahetakse arvata. Nad tõendasid, et sinna kuuludes kaoks neil võimalus endi huvisid maksma panna, kuna võrdlemisi väike arv meistreid saaks sama palju ja veel enamgi kaalu, kui arvurikas väikekätistes töötav pere. Sarnase seisukoha esitasid nad oma üldkoosolekul, mis peeti rätsepatöölise ühingu poolt Tallinnas.

Sadamatöölise

ühingu poolt algatati palgavõitlust palkade parandamiseks Tallinna sadamas. Töötülide lahendamise komisjoni otsuse kohaselt tõstetakse palku 10—15 protsendi võrra.

E. T. L. tegevusest

* Puhkekodu ehitamine areneb normaalselt. Liit peab järjekindlat kontrolli ehitustöö üle. Lepingu kohaselt antakse puhkekodu üle täiesti valmina 1. novembril. Raskusi valmistas liidu juhatusele puhkekodu ehituseks vajalikkude summade hankimine. Teatavasti oli liidul selleks kasutada kõigest 8.000-kroonine kapital, puhkekodu läheb maksma üle 10.000 kr. Liit pööras ühingute poole laenu palvega. Tallinna ühing on liidule juba välja maksnud laenu näol 1000 krooni.

* Palgavõitluse alustamine oli viimaste dekreetidega muudetud raskemaks. Eriti raskusi valmistab liidule keeld tööliste esindajana läbirääkimisi pidama, kuna dekreediga võeti see õigus ametiühingutelt. Liidu juhatus on siiski koostanud tegevuskava selles küsimuses ja selgitab praegu olukorda kohtadel neil alustel palgavõitluse jätkamist.

* Töölisvanemate valimise asjas saadeti liidu poolt instruksioonid laiali. Liidu juhatus peab tarvilikuks, kus vähegi võimalik, töölisvanemate valimised korraldada, kuna sellekohane seadus on tehtud vähe vabamaks ja töölistel ei tarvitse karta tööandjate poolt survet.

E. T. Keskliidust

Uus Keskliit

Elmises numbris tõime teate sisekaitse ülema poolt nimetatud Keskliidu juhatuses kohta. Praegu on Keskliidu juhatus ametis enda täiendamiseks kuni 14 liikmeni. Raskusi valmistab kohaste kandidaatide leidmine. Kuna tööd on palju, eriti mis puutub uue asjaajamise ja majanduse sisseadmissesse, siis ei ole uuel keskliidu juhatusel võimalik olnud peale paari ringkirja ja üleriikliku ametiühingute konverentsi ametiühinguga ligemat kontakti luua.

Rahvusvahelised keskused

Raamatuköitjate internatsionaali

keskkomitee on asunud pooldavale seisukohale ühineda rahvusvahelise trükiköitjate liiduga. Loodetavasti kongressi otsuse kohaselt sünnib see takistamata.

Litograafide internatsionaali

korraline kongress peetakse 22. septembril Lugasos. Sellel kongressil tuleb arutusele ettepanek liituda rahvusvahelise trükiköitjate liiduga.

Töötülide rindelt

„Postimehe“ trükiköitjate üldkoosolek.

Pühapäeval, 4. okt. kell 10 h. oli „Postimehe“ trükiköitjate üldkoosolek.

Käitisvanem E. Roorand koosolekut avades selgitab olukorda, mis on tekkinud elukalliduse tõusu tagajärjel. Et trükiköitjate palgad ei vasta enam elatismiinumule, teeb koosolek ettepaneku, esineda ärijuhatuse ees palgakõr-

Omavalitsuse ajal, peale Keskliidu 5. kongressi, kirjutas E. Joonase leht „Rahva Sõna“ järgmistele pealkirjade all iga nädal:

— Ametiühingud kommunistlikku sõiduvette.

— Ühisfront tehtud.

— Kongress oli ebaseaduslik.

Keskliidu juhatus tagandati samadel motiividel. Seega oli E. Joonas mänginud prokuröri osa juba 1½ aastat tagasi, andes vajaliku materjali.

Peale Keskliidu juhatuses tagandamist kirjutas sama leht:

— Ei ole tõendusi, et Keskliidu juhatus oleks talitanud avaldatud süüdistuste alusel.

Hea põhimõte: enne loobi poriga täis, siis pese käed puhtaks.

Samuti talitasid ka provokaatorid vanal tsaristlikul Venemaal.

genduse nõudmisega. Tehakse kaks ettepanekut: 20 ja 25 prots. Hääletusel saab 20 prots. ettepanek enamuse ja selle esitamine ärijuhatusele jäetakse käitisvanema hoolde.

Teisip. 6. okt. saabus vastus, milles teatatakse, et juhatus praegu palkasid tõsta ei saa, kuna lähematel päevadel on oodata ärijuhatuse koosseisus mõningaid muudatusi ja esitatu palganõudmine uuele juhatuses. Küsimuse otsustamiseks kogunesid töölistes uuesti koosolekule. Enne hääletamist tehti koosolekul täiendav ettepanek: Töölised on nõus palga kõrgendamise nõudmist esitama uuele juhatusesle siis, kui praegune juhatus, kes ärituludega kursis, otsustab, et äri seisukord võimaldab palkade tõstmist 20 prots. ulatuses. Koosolek ettepanekut kaaludes otsustas siiski esitada nõudmine praegusele juhatusesle ning milline otsus käitisvanema kaudu edasi anti.

„Päevalehe“ palgajuurenõudmine

„Päevalehe“ töölistes esitasid juhatusesle palgajuurenõudmise ettepaneku. Selleks valiti iga osakonna poolt esindaja, kes palganõudmise esitas. Juhatus lubas asja kaaluda ja alles siis vastata. Näis, kas on sellel tulemusi — töölistes loodavad trükiköitjate juhatuses arusaamisele, kuna elukallidus järjest tõuseb.

VÄLISMAINE ringvaade

Rumeeniast

* Rumeenia trükitöölise liit peab 18—20. oktoobrini s. a. 6. korralist kongressi. Kongress peetakse Clujis. Päevakorras on aruanded tegevusest, juhataste valimised, töötaolu küsimus jt. Arutusele tuleb Bukaresti ettepanek liidu juhataste asukoha muutmise kohta. Liidu kasvamiseks on osutunud tarvilikuks tuua keskus provintsist pealinna.

Vastav kongressist osavõtu kutse saadeti ka Eesti Trükitöölise Liidule. Liidu juhatus, majanduslikke raskusi arvesse võttes, piirdus tervituskirja saatmisega.

* Cluj trükitöölise ühing pühitses 16. augustil 75. aasta kestva juubelit. Ühing on Rumeenia vanimaid ja aktiivsemaid, mistõttu ka liidu juhtimine asus kogu aeg Clujis.

Tschehhoslovakkias

* Tschehhoslovakkias on trükitöösturid alustanud pealetungi senistele palkadele ja kollektiivlepingule. Sel puhul on asunud enesekaitsele trükitöölise liit. 12. septembril peeti Prahis liidu juhataste erakorraline juhataste koosolek, kus võeti küsimus kõne alla. Kindel on see, et võitluseta tööandjad oma kavatsust teostada ei saa, kuigi nende olukorda kergendab suur tööta trükitöölise kaader.

* Praha trükitöölise koor „Typographia“ korraldas augusti lõpul huvireisi Venemaale, esinedes Moskvast, Leningradis, Kiievis ja Odessas. Koori lauluettekanded leidsid suurt kiitust, nagu seda näha Vene lehtede arvustuse järele. Olgu märgitud, et kunstiliselt tasemelt loetakse trükitöölise koori paremaks Tschehhoslovakkias.

Saksamaalt

* Majandusliku konjunktuuri halvenemisega püüdsid mõned ettevõtjad töölise palku alla suruda. Varem kaitsesid töölise õigusi vabad ametiühingud, nüüd Saksa tööfront vaatab sellele läbi sõrmede. Seepärast olid töölised sunnitud ise end kaitsma. Nii sündis ka Rothgiesser & Diesing trükikojas. Tööandja

kutsus töölised kokku koosolekule ja pani ette palkade vähendamise. Töölised vastasid sellele vilega ja vahelehiüetega. Seepärast ei jäänud tööandjal muud, kui tööfronti abiga läbi viia palkade alandamine. Ta nõudis ka vilekontserdi ja vahelehiüete korraldajate väljaandmist, kuid töölised ei teinud seda. Ka diktatuuris hoiavad trükitöölised ikkagi ühte ja ei anna tööandja meelevalla alla oma kaaslast.

Bulgaariast

* Bulgaaria vabad ametiühingud suleti 2 aasta eest. Riik oli töölisele asutanud erilise organisatsiooni, mis seisab vahenditult riikliku kontrolli all. Kõik töölised maksavad sellele organisatsiooni sundliikmemaksu, mis arvatakse palgast maha ja kantakse pere-mehe poolt üle. Ka trükitöölised käivad selle korralduse alla.

Inglismaalt

* Suurimaks raamatukoguks peetakse Briti Muuseumi raamatukogu Londonis. Üldse loetakse raamatute arvu vähemalt 6 miljoni. Praegu käib töö raamatute katalogiseerimiseks, millega on ametis 20 ametnikku. Kuigi jõuti ainult A tähe katalogiseerimisega, on juba sellest tähest kujunenud 8 paksu köidet. Seega võib kogu raamatukogu katalogiseerimine mahtuda umbes 200 köitesse.

Austriast

* Töötute arv Austrias näitab stabiliseerumist; viimased andmed näitavad, et nende arv ei kahane ega ka tõuse. Protsentuaalselt võttes püsib töötute trükitöölise arv kõrgel.

* Paberivabrikud tõstsid paberihinna, mis pärast tõusid hinnas ka trükitooted. See tõenesega kaasa ka trükitoodete vähenemise, mille all kannatab esimeses jones trükitööstus.

* Üle maa on asutatud tsunftid, nagu nad olid keskajal. Tsunftid on jagatud eriosakondadesse, mille eesotsas püsib valitsuse poolt nimetatud meister. Ka trükitöölisele on loo-

Tehnilised uudised

Nõukogude Vene ladumismasinad.

Omajal ajal veeti Nõukogude Venesse hulga ladumismasinaid, kuna Vene omatööstus neid ei toodelnud. Järjest arenev trükiteöstuse areng nõudis neid suurel määral. Kuna see-kaudu kulus palju välisvaluutat, siis hakati ladumismasinaid valmistama kodumaal. Kõigepealt hakati neid tootlema Mergenthaleri süsteemi kujul Max-Holtsi nimelises trükimasinate tehases. Tehas ongi juba paar aastat valmistanud ladumismasinaid, suurendades järjekindlalt produktsiooni.

See edusamm oli aga poolik, kuna matriitsid toodi ikkagi välismaalt. Nüüd ongi tehas niikaugele jõudnud, et lasti turule ka uued kodumaal valmistatud matriitsid.

Seega Vene trükiteöstus eraldub välismaa mõjust ja ei ole ehk kaugel aeg, kus ta hakkab võistlema ka välismaiste selle ala toodetega.

Cellophan

on uus aine, mis tänapäeval laialt levinenud. Ka trükiteöstuses leiab cellophan palju tarvitamist, kuna sellele ainele trükatakse etikett-pealkirju, kaani jne. Paljud ei tea, et cellophan on patenteeritud Saksamaal artikli nime-

dud eriosakond, mille etteotsa on valitsuse poolt nimetatud keegi töölisvaenuline meister.

* Töö leidmisel on tehtud raskusi, kuna tööandjad võtavad töölisi ainult nime alusel ja see, kes viibib nende viha all või ei ole usaldatav, ei leia kusagil tööd.

* Tööpuudust süvendab trükiteöstuse moderniseerimine. Nii on tarvitusel võetud ameerika süstem, mille alusel enam trükitud kirja ei panda tagasi lahtritesse, vaid see läheb sulutamisele. Tööd tehakse ainult vastavate valumasinate poolt tehtud kirjaga.

* Trükiteöstusest on praegu vahi all 47 meest. Neid süüdistatakse trükimääruste vastu eksimises.

tusena, mis kaitseb teda järelaimamise eest. Seal on ta kantud registrisse zellophani nime all, seepärast ka mujal on eeskätt z asemele võetud c.

Meil on see sõna kirjutatud eestipäraselt tsellophan.

Esimene Linotype-masin

asus New-Yorgis kohalikus ajalehe trükikojas. Sellega laoti ajaleht „New-Yrk Tribune“. Siin on tegemist eritüübilise masinaga, mille omapärasuseks oli matriitside juhtimine kogujasse õhusurve kaudu. See oli 1886. aastal. 1889. aastal hakati seda ladumismasinat tarvitama ka Euroopas. Varsti seejärel asus Mergenthaleri firma tootlema ka uusi malle.

Trükiteöstuse määrused.

Sotsiaalministeeriumi poolt on koostatud määrused trükiteöstuse kohta. Selle eeskujuks on võetud paragrahvid vanadest vene ja saksa määrustest ja täiendatud neid uutega vahepeal arenenud trükitehnika kohaselt. Selle määrusega oli võimalus tutvuneda Trükiteöstuse Liidu esitajal A. Offenbachil ja ka oma-poolseid ettepanekuid teha. Trükiteöstuse Liit oli juba varemalt seadnud üles rea nõudmisi, millised peaksid ka määrustesse sisse võetama. Nagu läbivaatamisel selgus, on määruste koostaja neid silmas pidanud, mispärast võiks arvata, et kõneall olevad määrused tuleksid täielikud.

Neis määrustes on võetud sisse kõik nõuded ruumide, valgustuse, õhumahutavuse ja tervishoidlike tingimiste kohta. Ühtlasi on määratud ka kindlad nõuded masinate asukoha, masinate ja ladumispultide ümber oleva vaba ruumi kohta ja ka õnnetuste ärahoidmiseks mõeldavad vahendid.

Ei ole selge, millal need määrused maksma pannakse. Enne kutsutakse kokku veel trükiteösturite esitajad, kelle arvamist ministeerium tahab ära kuulata.

Loota tuleks, et see sünnib pea.

KIRJUTAJA maailmast

Prantsuse trükitehase austamine.

Vähestele on tuttav prantsuse trükitehase Auguste Keuferi nimi. Kodumaal on ta aga tuttavaks kujuks, olnud kauemat aega tegev trükitehaste organisatsioonides ja rahvusvahelises trükitehaste kutsesekretariaadis.

K. sündis 1851. a. Markirchis, õppides hiljem käsiladujaks. 34. a. vanaduses oli ta nimetatud prantsuse trükitehaste liidu peasekretäriks. Tema oli palju võidelnud tööaja lühendamise eest trükitehastes, mis ka vilja kandis.

Pariisi linnavalitsus austas teenelist sekretäri seega, et üks linna tänav nimetati Auguste Keuferi tänavaks. Sama tegi ka Markirchi linnavalitsus, kes nimetas üht avalikku linnaplatsi selle mehe nimega.

Trükikunsti 500-a. juubel.

1940. a. täitub 500 aastat trükikunsti rajamisest. Sel puhul on Leipzgis ja Mainzis käimas ettevalmistused trükikunsti vääriliseks austamiseks.

Meie palkade kõrgusest.

„Päevalehes“, nr. 266 1. oktoobrist, toob Moskvas viibiv kirjasaatja Basseches vene ja eesti palkade võrdlusi. Muuseas kirjutab ta oma artiklis, et eesti õppimata tööline teenivat 60—70 krooni kuus, kvalifitseeritud tööline 120—130 krooni.

Meil oleks lausa rõõm, kui eesti töölised saaksid sellaseid palku. Kahjuks võib seda öelda ainult üksikute kohta. Lähistiku võttes, ei saa aga seda öelda.

Sama „Päevaleht“ avaldab tööstustöölise palgasummad 29. sept. numbris, kus ta märkib, et 1936. a. 1. pool ületas kõrgkonjunktuuri seisu ja seda palkade kõrguselt. Vaatame, millised siis on need palkade seisud ka kõrgkonjunktuuri ajal. Suurtööstuses oli keskmiseks tunnitasuks 35,4 s. meestel, kuna naistel oli see 22,7. Arvestades kuus 25 tööpäeva ja korrutades selle 8 tunniga saaksime 200 tundi.

Korrutades need andmed 35,4-ga saame kuus keskmiseks palgaks Kr. 70.80. Ometigi on suurtööstus praegu paremini tasuvam töö, kuna kesktööstuses on meeste teenistus kõigest 30,9. Paistab, et siin on kirjasaatja võtnud ainult meistrite ja erandlike töölise palgad aluseks, suurem hulk, ka kvalifitseeritud töölised, ei näe sellest palgast undki. Siis ei oleks juba rahulolematust, kui jõutaks selle elatismiinumini.

K. Must. õiendab

Omalajal ilmus „Päevalehes“ õiendus, millele oli alla kirjutanud ka omaaegne trükitehaste liikumise tegelane K. Must. Õiendus käis selle kohta, et tema ei olevat end pakkumas käinud praeguse ajutise Keskliidu juhatusel vabanenud sekretäri kohale. Lõpuks õiendab ta veel, et ei vasta tõele, nagu oleks tema arendanud vabaametühinguliku Keskliidu vastast tegevust.

Kolleegid mäletavad, et omal ajal kõrvaldati K. Must just sellepärast Tallinna Trükitehaste ühingu ja Trükitehaste Liidust, et tema töötas vastu sellele ja ei allunud distsipliinile. Siis läks ta tööandjate kilda ja esines paekivimurrude tööandjate volinikena, lüka-tes tagasi töölise nõudmise palgakõrgendamiseks ja kollektiivlepingu sõlmimiseks.

Sellest tehku igaüks järeldust, mis sarnane õiendus K. Musta poolt maksab.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.

Käskkirjade saatmise tähtpäev järgmise numbrisse 1. november

Väljaandja: Eesti Trükitehaste Liit.

23. oktoobril 1936.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.